



INDEX CAPITUM LIBRI PRIMI.

CAPITULUM I. EXPONITUR illorum opinio, qui legi Mosai- ca preceptum attribuunt illicita rei ac nesa- ria. Cujus erroris summa ad certa capita re- vocatur. pag. 212

IX. 1. Ex dictis lux admoveat Anomorum dogmati. 2. Quid sit Synagoga, ut Synagoga, & qua vis reduplicativi termi- ni. 3. Synagoga ἡ ἐκκλησία τῶν Ἰουδαίων, sedus antiquum, & Mosai- ca lex erat. 4. Consentaneis gratia per Christum auxiliis non caruit. 225

rum sententia, nisi fiat ex amore justitia. 5. Iidem vir- tutes omnes sola caritate metiuntur. 236

natura ortus cum affectu peccandi conjungitur, cum enim condemnat. 10. Alterum observandum de duplici gra- tia rudi, & perfectiore. Hinc Armacanorum fucus dete- gitur. 246

# I N D E X RERUM MEMORABILIUM.

Primus numerus Romanus librum. Secundus librorum caput.  
Tertius Paragraphum indicat.

**A**MOR est affectus generalis per omnes virtutes fufus, & vitia, II. 2. 1  
Amor est pondus, & inclinatio in bonum, primosque in illud voluntatis impetus, quem Græci *âpulw* vocant, II. 10. 4  
Amor est bonæ voluntatis initium, *ibid.*

### Amor concupiscentia.

Diligere Deum amore concupiscentiæ, eique propter retributionem servire, aut ipsum tamquam mercedem expectare, vitiosum, indignumque Christiano Anomi censent, I. 5. 5  
Ejus amorem veteris germanum esse legis volunt, cui quo impensius serviebant Judæi, hoc se graviore scelerè obstringebant, *ibid.*  
Minis ac promissis temporalibus carnalem Deum populum suis merito devinxit obsequiis, ut temporalia pariter, & æterna sua esse, & à se, non à demone doceret expectanda, I. 12. 2  
Horum spe, & amore bonorum Deo servire vitiosum, & damnabile Anomi pronunciant; & cum tamen cultum, & amorem à Deo legis auctore, minis, ac promissis esse extortum, *ibid.*  
Invitum in eam sententiam Augustinum trahunt, *ibid.*  
Damnant pariter timorem pœnæ, amorémque proprii commodi, etiam beatitudinis, nisi ex Dei amore proficiscatur, I. 1. 4  
Amor Dei super omnia, *Vide caritas.*  
Amor iustitiæ. *Vide iustitia.*

### Anomi.

Doctrina Anomorum, hoc est veteris obrectatorum legis, tria sunt capita. 1. Judæorum sub lege veteri, ex ejus spiritu Deo servientium Synagogam non fuisse Dei Ecclesiam, sed solam Christianam. 2. Hanc solis constare iustis, ante, & post Christum natum. 3. Judæos legi veteri obsequentes eo affectu, quem auctor legis Deus præcipiebat, peccasse, & damnationis reos fuisse, I. 5. 1  
Judæos itidem volunt alumnos legis omnibus gratiæ præfidiis caruisse, I. 7. 1  
Refelluntur ex eodem, quem testem appellant, Augustino, *ibid. & seq.*  
Errandi causa est inscitia duplicis generis gratiæ, initialis, & perfectæ, I. 7. 3. & II. 1. 1  
Medicinali Christi gratiam, solam esse inspirationem caritatis volunt, II. 1. 2  
Nec posse cum peccato letali consistere, II. 1. 3  
Caritatis nomine, omnem comprehendunt amorem iustitiæ, II. 1. 4  
Spem quoque, ac reliquas virtutes, II. 1. 5  
Solam gratiam operum effectricem, Christi, ac novi propriam Testamenti agnoscunt, II. 4. 5  
Eam esse perfectam caritatem quinque argumentis efficere nituntur, II. 5. 5  
A Christi gratia cum Semipelagianis remouent fidei, & bonæ voluntatis initia, usque longè plura, & præstantiora, II. 6. 1

Hæresis istius invidiam frustra à se repellunt, II. 6. 2  
Perversè interpretantur Augustinum, *ibid.*  
Timorem pœnæ Tridentinis probatum Patribus malum, & alienum esse censent à Christi gratia, nisi ex caritate oriatur, II. 7. 2. & *seq.*  
In Lutheri conspirant sententiam proscriptam à Leone decimo, II. 7. 6. & *seq.*  
Negant quidquam esse medium inter caritatem, & vitiosam cupiditatem, II. 7. 7  
Cum Pelagio gratiam agnoscunt providentiæ naturalis, non Christi partam meritis, ex qua timor gehennæ à sancto excitatus Spiritu oriatur, II. 8. 1  
Attritionem ex eo professam metu, esse peccatum, nec valere ad veniam in sacramento percipiendam, II. 9. 2. & II. 11. 1.

### Apologetica.

Apologetici Scriptor anonymus nefarium D. Haberto veteris legis defensori bellum indicit, I. 3. 1  
Nec fidei, nec instituti memor, controversiæ caput intactum relinquit, & in alienis à quæstione ludit operam, *ibid. c. 6. 2*  
Synagogæ, ut Synagogæ, criminationem repellentes Manichæis accenset, I. 10. 1  
Contumeliam in veterem legem falsò patronum inscribit Augustinum, I. 10. 2  
Eodem teste refellit, I. 10. 3  
Non patitur Anomum reprehendi præfatiè negantem Judæos quidquam apud Deum accurata, & religiosa legis observatione meruisse, I. 11. 5  
Testes advocat Patres, Judæos de contempta, & violata lege arguentes, I. 11. 6. & *seq.*  
Pari fide, iidemque testibus capitalem tuetur Anomorum errorem asserentium Synagogam, ut Synagogam, cœtum fuisse perditorum hominum, I. 11. 8  
Deum auctorem facit fœderis criminosi; quo perpetrandi sceleris imponitur necessitas, I. 12. 1  
Et cultus exigitur carnalis, vitiosusque amor accenditur, spe bonorum temporalium oblata, I. 12. 2  
Investam novo ausu à Dogmatis principe impediendam gratiam adversus D. Habertum propugnat, I. 13. 1  
Hanc Christi esse gratiam negat, sed veteris propriam Testamenti, I. 13. 2  
Suis ex principis refellit, *ibid.*  
Legis defensoribus ex hæresi Pelagiana invidiam facit, I. 14. 1  
Ab Augustino, quo teste nititur, protus diffidet, I. 14. 2  
In ambiguo vocis, esse sub lege, D. Haberto pueriliter insultat, I. 14. 5  
Solos improbos sub lege fuisse putat, & ad vetus pertinuisse Testamentum, *ibid.*  
Quod ex Apostolo, Augustino, aliisque refellit, I. 4. 6. & *seq.*  
Adjuvantis præfidiæ gratiæ legis, ac veteris Testamenti alumnos abrogat omnia, I. 15. 1. & *seq.*  
Ex Davidis, Manassis, aliorumque Pœnitentiæ refellit, I. 15. 3  
Infidelibus quoque auxilia gratiæ omnia subtrahit proxima, & remota, & eorum principia omnia, *ibid.*  
Refellit, II. 6. 1

Medici-

### Caritas.

Medicinali Christi gratiam sola caritatis inspiratione circumscribit, quæ tamen fidem, spem, ac reliquas virtutes comprehendit, ut minime à caritate diverfas, I. 15. 2.

### Arbitrium liberum.

Valet arbitrium liberum ad opeta bona, si divinitus adjuvetur, I. 7. 2  
Præcepto dilectionis admonetur, ut quærat Dei donum, I. 7. 3.  
Nemo habet in potestate, quid ei veniat in mentem, sed Deo extrinsecus, & intrinsecus admonente consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est, I. 8. 8  
Nemo nisi per Christum libero bene utitur arbitrio, II. 3. 4  
Possibilitatem cognoscendi quid sit agendum, & bene agendi libero Pelagius tribuebat arbitrio, II. 4. 3. & II. 5. 2.

### Attritio.

Attritio, sive dolor de peccatis ob eorum turpitudinem; pœnarumve metum conceptus per se ad justificationem non sufficit; cum Sacramento sufficit, II. 9. 1  
Sufficientem esse dispositionem ad effectum Sacramentorum Baptismi & Pœnitentiæ, negant Anomi; immo peccatum esse volunt, II. 9. 2  
Futilibus id probant argumentis, II. 9. 3. & *seq.*  
Aiunt ita judicasse Tridentinos Patres, II. 11. 1  
Ad veniam peccatorum promerendam in Sacramento sufficere Attritionem, Tridentinum Concilium discretè pronunciat, II. 11. 2  
Est communis sensus Theologorum, velut Dominici Soti, II. 11. 6  
Vegetæ, II. 11. 9  
Et aliorum veterum pariter & recentiorum, II. 11. 9  
Eam fuisse Concilii Tridentini sententiam, fatetur illius hostis, Auctor Historiæ Concilii Tridentini, II. 11. 8  
In quo conveniant, differant ab invicem Contritio, & Attritio ex Concilio Tridentino, II. 11. 3  
Ex Doctoribus Catholicis, II. 11. 6. & *seq.*  
Sacramentum facit ex attritio contritum, II. 11. 7. & *seq.*

### Augustinus.

Augustini nomine, & auctoritate falsò Anomi gloriantur, I. 7. 1. & I. 10. 2. ac ubique passim.  
Eodem teste erroris convincuntur, I. 7. 3. & 10. 3. & 14. 2  
Duplex gratiæ Christi genus agnoscit, initialem, quam fidem, & fidei inchoationem vocat; & robustam, quam caritatem appellat, I. 7. 2  
Solam ferè robustam effectricem operum adversus Pelagianos tuetur, II. 4. 1. & *seq.*  
Contra Massilienses initialem defendit, II. 5. 3  
Fugit hoc Anomos, solam caritatem, hoc est validam, & efficacem operum inspirationem, Christi adscriptam gratiæ ab Augustino, contententes, II. 6. 2  
Pro diversis Pelagii, & Massiliensium principis, variam inquit disputandi rationem, II. 6. 3. & *seq.*  
Nec prædicanda Christi gratia vitorum expultrice, bonorumque operum efficace, initialem negat, qua preparatur voluntas à Domino, II. 6. 7  
Timorem gehennæ à peccato revocantem, bonum esse docet, II. 8. 5  
Ab externo deterrentem actu peccati, manente intus voluntate peccandi, negat esse à gratia, aut esse bonum, II. 8. 6  
Caritatis nomen non uno modo accipit, II. 9. 5. & *seq.*

### Bonum.

Nullum bonum facere ex nobis possumus, ac ne velle, aut cogitare quidem, II. 3. 4  
Multa in nobis facit Deus bona, quæ nos non facimus; nihil boni facimus, quod Deus non faciat ut faciamus, *ibid.*  
Bonum esse ullum Anomi negant, quod sit formidine pœnæ, non amore iustitiæ, II. 7. 7

Pars III.

Gratiam, quæ præcepta servantur, veram esse caritatem, quæ est plenitudo legis, Anomi opinantur, I. 2. 4  
Quod quinque argumentis probant, II. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6  
Caritatis nomine sola interdum auxilia gratiæ robusta, & valida: pios aliàs motus voluntatis etiam rudes, & inchoatos Augustinus comprehendit, II. 7. 3. & II. 2. 2  
Caritatem universè appellat Augustinus amorem boni, sive bonam voluntatem, II. 2. 1  
Etiam timorem divinæ justitiæ ac gehennæ, II. 2. 4  
Inter caritatem, & vitiosam cupiditatem dari medium Anomi negant, II. 7. 7  
Caritas vitiosæ opposita cupiditati, non est vera, & propriè dicta caritas, sed latius patet, II. 7. 5  
Omnes motus divinitus ex Christi meritis inspiratos comprehendit, II. 9. 7  
Variis modis ab Augustino usurpari ignorant Anomi; aut dissimulant, II. 9. 8

### Christus.

Fons totius gratiæ Christus etiam iis, qui Incarnationem præcesserunt, auxilio fuit, I. 2. 1. & II. 8. 1. & *seq.*  
Christus Judæis, ac gentibus Evangelii gratiam gratis obtulit, I. 6. 2. & *seq.*  
Utriusque Testamenti conditor fuit: sed novi per scriptum, cujus in censu numeratur, I. 8. 2. & *seq.*  
Vetus Testamentum magnam fuisse Comœdiam Actoribus Judæis ignotam, & inutilem, Anomi putant, I. 12. 3

### Confitens.

Est in consistente nondum justificato Spiritu S. I. 8. 9

### Contritio.

Concilii Tridentini de Contritione decretum perversè Anomi interpretantur, II. 11. 1  
Contra manifestam Concilii sententiam ad fructus Baptismi, & Pœnitentiæ capiendos perfectam Contritionem requirunt; imperfectam valere negant, *ibid. & seq.*  
Utramque Contritionis speciem confundunt, quas Concilium re & natura distinxerat, II. 11. 4. & *seq.*  
Distingunt quoque Theologi antiqui & recentes, II. 11. 6. & *seq.*

### Decorum.

Decorum ab honesto separari non potest; differt tamen velut à corporis salubritate pulchritudo, II. 10. 2  
Est quasi flos virtutum, *ibid.*

### Deus.

Legis Mosaicæ auctorem malum Deum heretici veteres confinxerunt, I. 1. 1  
Bonum Anomi Deum mali auctorem faciunt, legis conditorem criminosa peccata directè imperantis, I. 1. 3. & *seq.* & I. 2. 5. & *seq.* & I. 12. 1  
Ex Scripturâ, & Patribus refelluntur, I. 3. 4. & *seq.*  
Triplicem sibi Deus in condenda lege finem proposuit; nullum vitiosum, I. 6. 6. & *seq.*  
Deum Anomi faciunt καυρηδόνιστος turpis fabulæ, vitiosæ cupiditatis instructæ illecebris: quod ne in profanis quidem ferendum veteres putaverunt, I. 12. 5  
Malum Deus utiliter promittere non potest, I. 12. 4

### Ecclesia.

Ecclesiam Dei solam quovis tempore fuisse Christianam, Anomi volunt, I. 5. 1. & *seq.*  
Ea solos iustos comprehendunt, I. 5. 1. & *seq.*  
Veteris Testamenti Synagogam veram fuisse Dei Ecclesiam Patres agnoscunt, I. 10. 4. ejusque caput fuisse Christum, *ibid.*

Kk 2

Euripides.





servilitatem; quæ non est de ejus ratione, malus, II. 8. 7	initialis est, nec ad exequenda mandata per se idoneus; donec introducat caritatem, II. 8. 12
Triplex ab aliis poenæ æternæ timor statuitur; nec alius bonus, quam qui excludit voluntatem peccandi, II. 8. 8	Timor poenæ bonam vitam, hæc bonam conscientiam parit, ut nulla poena timeatur, II. 9. 1
Timor poenæ purè naturalis, est indifferens; excitatus à Spiritu sancto bonus est, <i>ibid.</i>	<i>Vetus homo.</i>
Neque alium vituperat Augustinus, quam qui peccandi voluntatem habet implicitam, si impunè liceret, II. 8. 9. & seq.	Observantiam legis antiquæ, veteris hominis servitutem Anomorum Apologista vocat, I. 2. 2
De timore illo poenæ purè naturali concedi potest; non vitari per illum peccatum, sine alio peccato, II. 8. 11	Vetus homo eidem est corrupta peccato natura, peccati status, & corpus peccati, <i>ibid.</i>
Timor poenæ etiam ex fide, & Christi gratia conceptus,	<i>Virtus.</i>
	Virtus est ordo amoris, II. 2. 1

F I N I S.

## APPROBATIO PROVINCIALIS.

**E**GO STEPHANUS CHARLETUS Societatis JESU, in Provincia Franciæ Provincialis, facultatem concedo, ut liber cui titulus est, De Lege & Gratia, libri duo, à P. Dionysio Petavio compositus, & trium ejusdem Societatis eruditorum virorum judicio approbatus typis mandetur: in quorum fidem has litteras manu mea subscriptas meique officii sigillo munias dedi. Flexiæ 20. Octobris 1647.

STEPHANUS CHARLETUS.



DIONYSII

D I O N Y S I I  
P E T A V I I  
A U R E L I A N E N S I S,  
E S O C I E T A T E J E S U,  
E L E N C H U S T H E R I A C Æ  
V I N C E N T I I L E N I S.

## P R Æ F A T I O.

**Q**UÆ sub Vincentii Lenis suppositio nomine Theriaca nuper in lucem prodit, ad eam ariolo, & conjectore nihil opus fuit, uti nobis de vero ac germano illius auctore constaret. Nam etsi latere utcumque velle præ se tulit; non tamen ita dissimulare potuit, quin facile deprehenderetur fabuloso illius apud Aristum herois Rodomondi panè cognominis Doctor. Usque adeo geminus ille fetus est aliis ab eodem editis, quæ tum argumento ipso, tum tractandi genere, ac stilo, carnificinam hominum reddent: Nec cruentam modò lanienam & anatomen: sed, quod deterius est multò, abhorrentem ab Romana, & Catholica fidei integritate doctrinam. Cujus aliud agenti haud obcurum indicium excidit hoc ipso, quòd se Arausicanum inscripsit. Ut non tam occultande patrie causæ sibi hoc præcipuè nomen assumpsisse videri possit, quam ejus, cui est addictus, testificandæ religionis, ac sectæ; quæ in Arausicana urbe principatum hodie tenent, eadem cum Armacano Butarvo de Libero arbitrio, & Christi gratia decreta proficitur. Quorum quidem patrocinium Vincentiana illa Theriaca suscepit: sed evenit adeo non secundo, uti nullus eam, vel partium earundem, sine stomacho, & contemptu legerit in Galliis, nullas dignam responsionem judicavit. Nam cum infelicitè & iratis omnibus Gratiis est concepta; tum novi nihil admodum ad causam contulit, quòd momenti sit ullius: quòdque ex antistite dogmatis illius non panè verbatim deproptium fuerit; & in eo consutando, jam à nobis profugatum & eversum.

Sed quoniam talium hæc est hominum indoles, ut eadem leviter commutata, & interpolata, tamquam Sisyphi Phœrea, sæpius ingerant, & inculcent, atque ab ignavis, vel incuriosis lectoribus, hoc est majori eorum parte, quibus consulere oportet, desperatè ac perditè causæ confessio, silentium haberi solet; cessimus amicorum consilio, & hortationi hæctenus, ut & breviter, & ad ea solum capita glorioso illi responderemus, quæ ad nos præcipuè pertinent: quæ autem in Ricardum Doctorem, quem in eadem lucubratione est aggressus, privatim conveniunt, ea prætermitterem, & illi integrè reservarem, quo melior esse causæ suæ patronus nemo potest.

Legitur quæ in Vincentii Theriaca, quatenus ad me spectat, animadverti, ea quantum potero, in paucissima contrabam, sine ullo apparatu sermonis, & ornatu: ne hoc mihi iracundus homo succenseat, quòd de priori Opere nostro stomachatus est, nimium me in scribendo elegantem Latine fuisse.

Sed percommode sanè accidit, ut in istam Latinitatis, & elegantie mentionem sermo noster incurreret. Hinc enim ut Vincentii criminatio, sic hujus castigatio nostra procedet.

## C A P U T I.

Inscita de Latinitate Vincentii expositulatio.

**I**N ipso libri aditu grave Petavio crimen obicitur, Latini sermonis elegantia. Meritò id quidem. Nam nullum Operi tam illepedo magis congruebat exordium, quam querela de nitore orationis & munditia. Quid faciās? Sic à pueris infuere litterati homines in Gallia. Tu verò, Vincenti, ridiculus es, qui quam tibi personam imponeras Arausicani, id est apud nos nati, & educati hominis, tam malè gessisti. Nam ex stilo te tuo, *ὡς ἂν ἐν βοσπύργῳ*, statim peregrinum prodidisti. Adeo est non inconcinnus modò, sed odiosus etiam, ac *περὶ τὴν ναυτεία*. Sed quam acculandi rationem præ se ferat, ta-

men interest scire. Ita à M. Tullii ore pendet Petavius, inquit, ut mutus esse malit, quàm quidquam quòd ille non prævit eloqui. Etsi hoc non magnum peccatum foret: tamen est falsum. Tu verò vel neutrum umquam, vel alterutrum non legisti. Dic mihi, vidisti apud Tullium Trinitatis nomen, aut Incarnationis, aut essentia: personalis proprietatis: attributorum Dei? Relativam item proprietatem dixit aliquando Cicero, vel substantem in tribus personis Deum, vel Patrem, Filium & Spiritum sanctum? Atqui nec mutus esse voluit in tribus tomis dogmatum suorum Petavius; & hæc innumeratè dixit alia, quæ tu, scio, numquam in Ciceronis libris invenies. Quorum igitur attinebat tam inverecunda hyperbole, nisi ut orationis sordes qualicumque hoc schemate commendares?

**II. SERMO** est Petavii non malè Latinus; sed non affectatus, nec curiosè perpolitus; nec ad Prisciani regulas, aut Ciceronis normam, uti nugaris, admodum exactus.